

DATUM
2025-06-27
ERT DATUM
2025-04-29

DIARIENR
2025/111
ER BETECKNING
A2025/00388

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete (SOU 2025:29)

Samhallutredningen lämnar några förslag och gör därutöver ett stort antal bedömningar av karaktären rekommendationer. Förslagen och bedömningarna hänger i stora delar samman som en helhet. Statskontoret uttalar sig av det skälet mer övergripande om betänkandet. Statskontoret tillstyrker och kommenterar därutöver utredningens förslag som rör statens merkostnadsersättning till Samhall, målgrupp begränsningen för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare och en ny form av skyddat arbete hos idéburna organisationer.

Rekommenderade åtgärder är motiverade i förhållande till problembilden

Statskontoret bedömer att utredningens rekommendationer till regeringen som avser Samhall och Arbetsförmedlingen sammantaget är motiverade i förhållande till problembilden och Statskontorets tidigare iakttagelser.

Utförlig beskrivning av verksamhetens utmaningar

Statskontoret anser att utredningen har beskrivit problemen och utmaningarna i verksamheten hos både Samhall AB och Arbetsförmedlingen på ett utförligt sätt.

Statskontoret instämmer i utredningens slutsats att ägarens finansiella styrning av Samhall inte matchar samhällsupdraget och dess komplexitet. Ett grundproblem förefaller vara att verksamheten för den grupp anställda som har allra svårast att få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden ska bedrivas på affärsmässig grund, samtidigt som verksamheten i hög grad är beroende av statliga medel. Utredningen har däremot inte haft i uppdrag att ompröva verksamhetens associationsform, och har i stället riktat in sig på justeringar i ägarstyrningen.

Problembeskrivningen överensstämmer i flera delar med Statskontorets tidigare iakttagelser

Utredningens problembeskrivning överensstämmer i flera delar med Statskontorets tidigare iakttagelser. De visar att både Samhall och Arbetsförmedlingen har haft utmaningar i hanteringen av målgruppen för skyddat arbete under en längre tid. Statskontoret bedömer därför att ett samlat åtgärdspaket är motiverat.

I Statskontorets analys 2017 av processerna och förutsättningarna för anställningar hos Samhall bedömde vi bland annat att bolagets möjlighet att ta emot personer med vissa typer av funktionsnedsättningar hade minskat till följd av regeringens finansiella styrning av bolaget med krav på ekonomisk tillväxt. Vi bedömde också att Arbetsförmedlingen bland annat behövde stärka uppföljningen av sina anvisningar till bolaget.¹ Statskontorets rapport om Arbetsförmedlingen från 2025 visar att myndigheten i för låg grad har prioriterat individer som står långt ifrån arbetsmarknaden. I denna grupp ingår personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.²

Årlig uppräknings av statens merkostnadsersättning till Samhall

- Statskontoret tillstyrker förslaget att räkna upp statens merkostnadsersättning till Samhall årligen (avsnitt 9.8.2).

Statskontoret bedömer att en årlig uppräknings av merkostnadsersättningen för den samhällstjänst som Samhall tillhandahåller bör kunna ge bolaget mer stabila och förutsägbara ekonomiska förutsättningar. Det kan i sin tur bidra till att kvaliteten i verksamheten kan förbättras. Den kontroll som Kammarkollegiet utövar bör garantera att Samhall inte överkompenseras, det vill säga att ersättningen inte överstiger merkostnaderna.

Statskontoret noterar också att de förväntade kvalitetsförstärkningarna i Samhalls verksamhet bygger på ett antagande om att bolaget har en ekonomi i balans när utredningens förslag och rekommendationer genomförs. Bolagets årliga ekonomiska resultat varierar. Resultatet var negativt 2023. År 2024 var det positivt till följd av att ägaren höjde ersättningen. Om Samhalls ekonomi skulle försämrats inom den närmsta tiden, till exempel till följd av att bolaget inte får tillräcklig ersättning för samhällsuppdraget, finns en risk för att de föreslagna åtgärderna inte leder till de effekter som eftersträvas.

¹ Statskontoret (2017:7). *En analys av processerna och förutsättningarna för anställningar hos Samhall AB*.

² Statskontoret (2025:2). *Gör jobbet! En mer effektiv användning av Arbetsförmedlingens förvaltningsmedel*.

Fler former av skyddat arbete för att komplettera Samhall

Statskontoret bedömer att det är relevant att komplettera den verksamhet som Samhall bedriver för att öka tillgången till fler former av skyddat arbete för att kunna möta det samlade behovet. Det kommer också att behövas om antalet anställda hos Samhall ska minskas med cirka 1 000 personer för att bolaget enligt utredningens bedömning ska kunna utveckla verksamhetens kvalitet.

Ta bort vissa målgruppsbegränsningar för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare

- Statskontoret tillstyrker förslaget att ta bort vissa målgruppsbegränsningar för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (avsnitt 9.12.1).

Statskontoret ser likt utredningen inga skäl att hindra kommuner eller andra offentliga arbetsgivare från att anställa personer med andra funktionsnedsättningar än de utpekade grupper som ingår i dagens målgrupp, givet att individen uppfyller övriga förutsättningar för skyddat arbete. Statskontoret ser också att det finns anledning för regeringen att låta analysera orsakerna till att användningen av denna insats hittills har minskat, och om det är möjligt att få fler offentliga arbetsgivare än kommuner att erbjuda insatsen.

Inför en ny form av skyddat arbete hos idéburna organisationer

- Statskontoret tillstyrker förslaget att införa en ny form av skyddat arbete hos idéburna organisationer som är registrerade enligt lagen (2022:900) om registrering av idéburna organisationer (avsnitt 9.12.2).

Statskontoret anser att registreringen hos Kammarkollegiet är en bra utgångspunkt för Arbetsförmedlingens urval av idéburna organisationer som uteslutande ska ha ett allmännyttigt syfte. Registreringen och Kammarkollegiets tillsyn över de registrerade organisationerna kan enligt vår bedömning också minska risken för oegentligheter som till exempel bidragsfusk.

Men om idéburna organisationer ska kunna bidra med ett tillskott av skyddade arbeten i någon större omfattning så krävs det att fler organisationer med en profil inriktad på aktiviteter inom arbetsmarknadsområdet registrerar sig och betalar de avgifter som krävs.

Statskontoret noterar att endast totalt 23 idéburna organisationer var registrerade i juni 2025, två och ett halvt år efter lagens införande. Av organisationernas namn att döma verkar merparten ha en profil inriktad på sociala omsorgstjänster och hälso- och sjukvård. Det kan därför komma att krävas någon form av informationsinsats för att få fler organisationer som är intresserade av att erbjuda skyddat arbete att registrera sig hos Kammarkollegiet. En sådan insats förefaller angelägen eftersom utredningen föreslår att författningsändringar ska genomföras relativt omgående.

Annelie Roswall Ljunggren

Annika Gustafsson